VERSLAG 2E BIJEENKOMST 24 november 2015

KLANKBORDGROEP WINDPARK ELZENBURG-DE GEER.

De bijeenkomst vond plaats op 24 november 2015 om 19.30 in de Anton Jurgenszaal in het gemeentehuis.
Op de 1e bijeenkomst (27 oktober 2015) is gesproken over vragen, zorgen en oplossingen en hiervan is een apart overzicht gemaakt. Tijdens de 1e bijeenkomst is de idee geboren om een excursie te organiseren voor de klankbordgroep naar vergelijkbare windparken in Nederland. Die excursie is georganiseerd door Bosch & van Rijn en vond plaats op zaterdagmorgen 21 november.
Op de 2e bijeenkomst is gesproken over bouwstenen voor het voorstel over het windpark en is daarover de mening van de leden van de klankbordgroep gevraagd.
Dit verslag geeft een beeld van de excursie en van de gesprekken en de conclusies op deze 2e bijeenkomst.

Dit verslag bevat het de volgende stukken:

1. Verslag van de excursie op zaterdag 21 november, opgesteld door Ruud van Rijn (van Adviesbureau Bosch & van Rijn), die de excursie voor de klankbordgroep, aangevuld met leden van de gemeenteraad, georganiseerd heeft. Dit verslag is aangevuld met enkele foto's van de excursie.
2. Resultaat van de 2e bijeenkomst van 24 november in de vorm van verslaglegging van conclusies van de vier gespreksleiders bij de thema's alternatieven, gevolgen mens en dier, horizon en participatie.

De projectgroep Windpark en de gespreksleiders danken ieders inzet in de klankbordgroep.

Verslag Windexcursie Gemeente Oss

Datum: Zaterdag 21 november 9:00 – 14:30 uur
Aantal deelnemers: 22 personen, leden van de klankbordgroep Windpark(leden van wijk- en dorpsraden en organisaties), raadsleden. Ook aanwezig: medewerkers van de gemeente en excursieleider van Bosch & Van Rijn

Programma Excursie

- Bezoek Windpark Weststad Oosterhout, 6x Nordex windturbine 2,5 MW 100 m ashoogte, 90 m rotordiameter, vooral voor impact op landschap en geluid:
  - Een stop op 1.300m (afstand van Haren, Macharen en Berchem tot geplande windpark Oss)
  - Een stop op 700 m
  - Een stop onder de windturbine
- Bezoek windpark Zwartenbergseweg Etten Leur, 5x Vestas windturbine, 105 m ashoogte 90 m rotordiameter:
  - Lopen vanaf de boerderij (350m afstand) naar windturbine
  - Toelichting van molenaars/agrariers Margot en René Vermunt
  - Toelichting van een kritische omwonende dhr v.d. Wijngaart
  - Toelichting Eneco, Arnold Spek.

Resultaten startformulier
Er zijn 18 formulieren ingevuld.
Het startformulier wordt altijd bij de start van de excursie uitgedeeld om mening en behoefte te peilen.

1. Op de vraag "Mijn kennis over de volgende onderwerpen is" werd als volgt geantwoord:

	Slecht	Middelmatig	Goed
Windenergie en geluid	**5**	**10**	**3**
Windenergie en schaduw	**6**	**7**	**5**
Windenergie en vogels	**13**	**5**	**1**
Windenergie en landschap	**5**	**7**	**5**
Windenergie en veiligheid	**8**	**7**	**3**
Windenergie en economie	**6**	**7**	**5**
Participatiemogelijkheden voor burgers	**8**	**7**	**3**
Opbrengst van windmolens	**4**	**11**	**3**

(elke persoon kon bij elk onderwerp één kruisje zetten – alle kruisjes zijn opgeteld)

Toelichtingen die door deelnemers ingevuld zijn bij vraag 1.:

- Alleen kennis uit pers en media.
- Mijn kennis komt uit info die aan de Raad verstrekt is.
- Kennis via gelezen stukken, internet, fractie en raadbesprekingen.

2. Op de vraag: "Over de volgende onderwerpen wil ik graag meer horen:" werd als volgt geantwoord, waarbij meest genoemde onderwerpen bovenaan staan:
   - Geluid(soverlast)
   - Landschappelijke impact, beleving
   - Mogelijkheden om financiële baten bij de gemeente/de gemeenschap te laten landen, exploitatie, participatie
   - Kunnen de windturbines op bedrijventerreinen?
   - Communicatie,
   - Hoe verloopt het keuzeproces, locatiekeuze
   - Planschade, waardevermindering woningen
   - Technische prestatie windmolens
   - Risico's voor mens en natuur
   - Mening omwonenden, draagvlak
   - Ervaring van omwonenden bestaande windparken

3. Op de vraag: "Mijn mening over windenergie is op dit moment:" werd als volgt geantwoord:

	Sterk negatief	Enigszins negatief	neutraal	Enigszins positief	Sterk positief
Windenergie en geluid		**3**	**3**	**5**	**7**

Toelichtingen die door deelnemers ingevuld zijn bij vraag 3:
- Meer alternatieve locaties onderzoeken (DE Bulk Herpen – Ravenstein)
- Niet in de polder
- Is goede voor de gemeenschap, Oss wordt groene stad
- Nodig om duurzame doelen te halen
- Wind is nodig om duurzame ambities te halen
- Het zit 'm in de locaties

<u>Resultaten Evaluatieformulier</u>
Aantal formulieren ingevuld: 20.

1. Op de vraag: "Wat ik vandaag over windenergie (in het algemeen) geleerd heb" werd geantwoord:

Niets	Weinig	Matig	Veel	Zeer veel
	3	**3**	**13**	**1**

Toelichtingen die op deze vraag gegeven werden:
- Geleerd over geluid en inpassing landschap
- Al veel kennis aanwezig / Weet al veel
- Veel info
- Goed!
- Weinig over windenergie bijgeleerd, maar wel veel over hoe omgeving omgaat met de ontwikkeling van een windpark. Dus nuttig.

2. Op de stelling: Mijn kennis over de volgende onderwerpen is toegenomen/gelijk gebleven:

	Gelijk gebleven	Toegenomen	NVT
Windenergie en geluid	**6**	**14**	
Windenergie en schaduw	**6**	**14**	
Windenergie en vogels	**14**	**4**	**2**
Windenergie en landschap	**8**	**12**	
Windenergie en veiligheid	**15**	**4**	**1**
Windenergie en economie	**8**	**12**	
Participatiemogelijkheden voor burgers	**10**	**9**	**1**
Opbrengst van windmolens	**12**	**7**	**1**

Toelichtingen die op deze vraag gegeven werden:
Geen toelichtingen

3. Op de stelling de excursie helpt om mijn mening over windenergie beter te onderbouwen

Oneens	Enigszins oneens	Neutraal	Enigszins mee eens	Zeer mee eens
		3	**9**	**8**

Eventuele toelichting:
- Eneco heeft veel bredere visie dan Raedthuys
- Mijn persoonlijke mening is niet relevant voor mijn werk als communicatieadviseur in dit traject

4. Over de volgende onderwerpen had ik graag meer willen horen:
- Planschade
- Fin. Risico's bij participatie
- Motivatie waarom er kaders zijn vastgesteld voor compensatie natuur
- Verbinding boer – natuur - inwoners
- Kosteneffectiviteit, invloed subsidie hierop ivm andere energiebronnen
- WOZ waarde woningen binnen 1000m
- Participatie betrokken omwonenden
- Financiële onderbouwing
- Participatie 2x
- Startsituatie
- Ervaringen van bedrijven in Weststad
- Alle mogelijkheden om energie op te wekken, ontwikkelingen alle verschillenden technieken
- Draagvlak creëren

5. Op de vraag: "Mijn mening over windenergie is door de excursie als volgt veranderd. Ik ben

Sterk negatiever geworden	Enigszins negatiever	Mening is niet veranderd	Enigszins positiever	Sterk positiever

	geworden		geworden	
		13	**7**	**1**

Eventuele toelichting:
Ik stond al positief tegenover windenergie

6. Overige opmerkingen:
- We zouden dit ook met de bewoners van de dorpen moeten doen!
- Goed georganiseerd (6x)
- Prima presentaties van Ton, René en Arnold
- Prima gearrangeerd, goed initiatief
- Prima verhelderend schoolreisje, verzorging prima
- Prima, Eneco iets te commercieel
- Compliment voor de kwaliteit van de excursie

<u>Samenvatting</u>

Op zaterdag 21 november 2015 organiseerde de gmeente Oss voor de Klankbordgroep een windenergie-excursie. Er werd een bezoek gebracht aan windparken Weststad Oosterhout en Zwartenbergseweg Etten-Leur. De bedoeling van de excursie was het verschaffen van objectieve informatie over windmolens, met name over landschap, geluid en financiële participatie.

Tijdens het bezoek aan Weststad, waar windturbines op verschillende afstanden beluisterd en bekeken werden, werd door de meeste deelnemers geconstateerd dat geluid op 1.300 m en 700 m afstand geen groot issue is. Een ieder liet op zich inwerken wat 6 grote windturbines op 1.300 meter afstand voor impact heeft.

Tijdens het bezoek aan windpark Zwartenbergseweg kreeg een omwonenden, Ton v.d. Wijngaart het woord, zijn huis staat op 650m van het windpark. Hij gaf aan dat hij in het begin sterk tegen windturbines is geweest, maar dat dit gevoel afgenomen is, alhoewel hij nog steeds sceptisch is.

De meeste deelnemers gaven aan het eind van de excursie aan dat hun kennis over windenergie is toegenomen.
De deelnemers stonden "positief" tot "zeer positief" tegenover windenergie. Vrijwel iedereen vond de excursie nuttig om zijn/haar mening beter te onderbouwen. Meer dan de helft van de deelnemers gaf aan dat hun mening door de excursie gelijk is gebleven, bij een derde is de mening positiever geworden. Waarschijnlijk mede doordat hun mening over wind energie al positief was voor de excursie.

<u>Resultaten Quiz</u>
Vragen zijn redelijk goed ingevuld! Meeste personen hadden er 4 goed. Drie personen hadden alle 5 vragen goed. De winnaar won een kleine windmolen op zonne-energie.

BIJEENKOMST 24 NOVEMBER 2015:

BOUWSTENEN EN STELLINGEN VOOR DE 4 THEMA'S EN CONCLUSIES DAAROVER.

De gespreksleiders hebben voor de vier thema's (alternatieven, gevolgen mens en dier, horizon, participatie) bouwstenen/stellingen opgesteld. De vraag aan de leden van de klankbordgroep was om deze kritisch te bekijken en zo nodig aan te vullen en aan te passen.
Hieronder staan per thema de bouwstenen/stellingen en de conclusies over de gesprekken hierover.

THEMA ALTERNATIEVEN

De volgende bouwstenen/stellingen zijn voorgelegd:
1. De ontwikkeling van een windpark is onderdeel van een integraal plan om energie te besparen en duurzame energie op te wekken.
2. Alternatieve vormen van duurzame energie vergen nog onderzoek en ontwikkeling. Daar kunnen we niet op wachten; we moeten nu doorgaan met Elzenburg.
3. Benut de locatie optimaal, dus zo veel mogelijk windmolens op deze locatie;
4. Alternatieve vormen van duurzame energie zijn in ontwikkeling; bouw de windmolens daarom tijdelijk voor een periode van 25 jaar. En beoordeel daarna opnieuw.
5. Koppel het windmolenpark aan (de ontwikkeling van) alternatieve vormen van energie door middel van een energielandschap inclusief educatiecentrum.
6. Zoek naast alternatieve vormen van energie ook naar alternatieve locaties voor windenergie, los van het huidige provinciale beleid.

De conclusies van de bespreking ervan:

Ad 1 De gemeente Oss heeft een duurzaamheidsvisie. Een van de speerpunten van het duurzaamheidsbeleid is Energie. Hiervoor is een energiemeting en een Routekaart duurzame energie 2015-2018 opgesteld. De ambitie is om te komen tot een energie neutrale gemeente. Dit is een pittige ambitie waarbij we veel energie moeten besparen én duurzaam opwekken. In de routekaart staat hoe en met wie we dat gaan doen.

Ad 2 Windenergie is één van de duurzame energievormen die nodig zijn om onze ambities te realiseren. Een voordeel van windenergie is dat het één van de meest rendabele vormen van duurzame energie is en dat het geld oplevert. We blijven flexibel voor alternatieve bronnen van duurzame energie. Maar het mag de voortgang van een windpark niet vertragen.

Ad 3 Hoeveel windmolens er komen blijft onzeker. Het is afhankelijk van verschillende variabelen die op dit moment niet beïnvloedbaar of in beeld zijn (bijvoorbeeld natuurwaarden, grondeigendom e.d.). Binnen de klankbordgroep is er overeenstemming dat een eventueel windpark zo "goed" mogelijk moet worden uitgevoerd. Ook als stimulans voor eventuele extra windparken elders. Het neerzetten van te veel windmolens nu kan op lange termijn ook een negatieve invloed hebben op de realisatie van meer windparken elders binnen de gemeente Oss. Dus zorgvuldigheid is belangrijker dan "zo veel mogelijk".

Ad 4 Door een windpark voor een tijdelijke periode (bijvoorbeeld 20-25 jaar) te bouwen, zorgen we er voor dat we in de toekomst opnieuw een goed afweging kunnen maken over de lusten en lasten van een windpark.

Ad 5 Deze stelling is besproken bij het Thema HORIZON (stelling5)

Ad 6 Aan de gemeenteraad en de klankbordgroep is toegezegd dat we onderzoeken of er alternatieve locaties zijn voor windenergie. Dit onderzoek is inmiddels gereed.

THEMA GEVOLGEN VOOR MENS & DIER

De volgende bouwstenen/stellingen zijn voorgelegd:
1. Gemeente heeft regie over alle onderzoek
2. Inschakeling van onafhankelijke deskundigen om voorlichting te geven of bij twijfel over conclusies
3. Project moet stap verder gaan dan de wettelijke verplichte compensatie als het gaat om aantasting van de omgeving
4. Voor woz-waarde en planschade gelden de normale procedures en wettelijke normen
5. Voor direct omwonenden (binnen afstand van .. m' van windturbine) wordt aanbod gedaan tot direct profijt van de windturbines.

De conclusies van de bespreking ervan:
Vier werkgroepjes bezochten de hoek 'Gevolgen voor mens en dier'. Het viel op dat de werkgroepjes de stellingen allen anders benaderden. Niettemin werden de stellingen op zich grotendeels onderschreven. Maar met deze conclusie zou geen recht gedaan worden aan de diversiteit van meningen en adviezen. Daarom volgt hieronder een overzicht van de individuele opmerkingen:
- Meerdere personen gaven aan, dat windmolens de waarden van het gebied aantasten. De duurzaamheidsambitie wordt onderschreven. Maar de onderbouwing, waarom op deze locaties windmolens gebouwd moeten worden is nog onvoldoende. De gemeente moet duidelijk maken: wat doen we nog meer aan duurzaamheid en wat is de afweging, dat het juist deze locatie moet zijn. Wat zijn de alternatieven hiervoor?
- Een persoon gaf aan dat windmolens op voorhand niet gewenst zijn. De windmolens zijn te belastend voor de omgeving.
- Meerdere personen gaven, dat er bij windmolens op deze locatie sprake moet zijn van een duidelijk rendement voor de omgeving. Het rendement kan bestaan uit korting, aandelen, een vergoeding of anderszins. Dit zal het draagvlak vergroten.
- Velen vinden, dat de wijk- en dorpsraden bij het proces betrokken moeten blijven. Dit betekent dat we hen moeten blijven informeren en raadplegen in het ruimtelijk proces. Ook willen de wijk- en dorpsraden betrokken zijn bij het verdelen van omgevingsfondsen en het aanwijzen van natuurcompensatiegebieden.
- Velen onderschreven de stelling, dat de natuurcompensatie verder moet gaan dan de minimaal wettelijk verplichte compensatie. Die ambitie past bij de andere ambitie om te streven naar zo groot mogelijke participatie.
- Meer technische adviezen waren:
    - De fundering van de windmolens in de aangewezen gronden kunnen gevolgen hebben voor de waterhuishouding ter plaatse. Het heien en het plaatsen van de fundering kan slecht zijn voor de bodemscheidende lagen in de grond. Hier moet voorafgaand aan de werkzaamheden goed onderzoek naar gedaan worden.
    - Let op mogelijke gevolgen voor normaal gebruik en beheer van gronden onder de windmolens.
    - Ga na of er een conflict is met de EV-Vogelrichtlijn.

Conclusie:
De stellingen worden in het algemeen onderschreven.
Op deze locatie worden de bestaande waarden aangetast en voor de verantwoording daarvan moet duidelijk zijn, wat concreet de andere duurzaamheidsambities zijn en wat de alternatieven op het gebied van windenergie zijn voor deze locatie.
Daarom is een 6e stelling mogelijk:
6. De gevolgen voor deze locatie zijn alleen goed te verantwoorden op basis van een inzicht in de andere duurzaamheidsambities en inzicht in de alternatieven op het gebied van windenergie.

THEMA HORIZON

De volgende bouwstenen/stellingen zijn voorgelegd:
1. Het windmolenpark moet op of aangrenzend aan het industrieterrein Elzenburg worden gesitueerd en niet te ver het open komgebied insteken.
2. Alternatieven op andere locaties en/of andere (eventueel kleinere) windmolens worden niet uitgesloten. Mogelijk aanpassing richtlijnen Provincie op termijn hiervoor gewenst.
3. Er is aandacht voor een goede landschappelijke inpassing (bijvoorbeeld de kleur van de molens en aanvullende beplanting in de omgeving).
4. De windmolens moeten niet te nadrukkelijk zichtbaar zijn vanuit de (randen van de) kernen in de buurt (Macharen, Haren en Berghem).
5. Streven naar een "Energiepark": combinatie windmolens, zonne-energie, andere vormen duurzame energie, natuurontwikkeling (rond Hertogswetering) en educatie in uniek concept

De conclusies van de bespreking ervan:
De meeste mensen in de klankbordgroep zijn positief kritisch ten opzichte van het plaatsen van windmolens op het voorgestelde locatie bij Elzenburg – De Geer. Kritische omwonenden hebben – n.a.v. de excursie naar Oosterhout en Etten Leur - nog wel gevraagd naar een mogelijk bezoek van beter vergelijkbare referenties. Beter qua hoogte van de in Oss beoogde masten en beter voor wat betreft geluid (aan de goede zijde t.o.v. de wind en onder normale weersomstandigheden). Ook is gevraagd waarom in Oosterhout de molens wel midden op een bedrijfsterrein geplaatst konden worden.

Ten aanzien van de 5 uitgangspunten:
1. De keuze voor een locatie aansluitend op bedrijfsterrein Elzenburg De Geer, niet te veel het open landschap in wordt breed onderschreven. Een compact ensemble van molens verdient de voorkeur boven een lijnopstelling die ver het landschap insteekt.
2. De discussie over alternatieven wordt in een andere groep ("alternatieven") gevoerd. Vanuit de provincie wordt ingebracht dat het beleid mogelijk aangepast wordt, waardoor andere locaties op langere termijn mogelijk worden. Gepleit wordt om op beoogde locatie Elzenburg De Geer toch te starten met een eerste windpark.
3. Landschappelijke inpassing van windmolens wordt besproken in relatie ook tot het 4de uitgangspunt. Bij de molens zelf is door kleurstelling van de masten iets mogelijk, nieuwe extra beplanting (bomen) in de omgeving wordt vooral interessant in relatie tot de randen van de dorpen en routes door het gebied.
4. De beleving van windmolens vanuit de omliggende dorpen is een belangrijk aandachtspunt, hier ging de meeste discussie over. De excursie liet zien dat een gedifferentieerde dorpsrand met bebouwing en beplanting het effect van windmolens behoorlijk kan beïnvloeden. Hiervoor moet samen met de bewoners van betreffende dorpen (Macharen, Haren, Berghem) gekeken worden naar integrale planvoorstellen, bijvoorbeeld voor extra bomen aan de dorpsranden. Specifieke aandachtspunt: effect signaalverlichting van de masten op de omgeving.
5. Het opwaarderen van het windpark tot "energiepark", met een combinatie van meerdere duurzame energiebronnen, een educatieve functie en natuurontwikkeling rond de Hertogswetering, wordt breed ondersteund. Het roept onmiddellijk nieuwe ideeën op en de link met de Weg van de Toekomst ligt voor de hand. Specifiek aandachtspunten: 1. effect schaduwwerking van windmolens op eventuele zonnepanelen in een energiepark. 2. Pas op voor niet te veel bebouwing in het landschap (locatie zonnepanelen).

THEMA FINANCIËLE PARTICIPATIE

De volgende bouwstenen/stellingen zijn voorgelegd:

1. De gemeente stelt randvoorwaarden voor de financiële participatie, maar voert de participatie niet zelf uit.
2. Als ECO of de projectontwikkelaar(s) de participatie uitvoert(en) gaat in ieder geval een deel van de opbrengsten naar duurzaamheidsprojecten waarvan de gehele gemeente Oss profiteert. Over deze projecten heeft niet alleen ECO/projectontwikkelaar zeggenschap, maar ook de gemeente.
3. Degene die de participatie uitvoert verzorgt ook de communicatie naar buiten.
4. Er komt een apart omgevingsfonds voor de omgeving en de betrokken wijk- en dorpsraden hebben zeggenschap over dit fonds.
5. ECO en/of de projectontwikkelaar(s) krijgen als randvoorwaarde mee dat zij het concept 'stroom achter de meter' voor bedrijven moeten uitwerken als bedrijven hiervoor vooraf serieuze belangstelling aangeven. De betreffende bedrijven betalen zelf de voorbereidingskosten voor deze uitwerking (en later ook de kosten van aanleg).

De conclusies van de bespreking ervan:

Ten aanzien van de 5 bouwstenen/stellingen:

1. Dit punt wordt onderschreven door de klankbordgroep.
2. Wijk- en dorpsraden willen ook bij duurzaamheidsprojecten voor de gehele gemeente Oss betrokken worden. Als er een apart fonds voor de directe omgeving komt lijkt deze behoefte minder aanwezig.
3. Aan de gemeente wordt gevraagd vooraf ook randvoorwaarden voor de communicatie te stellen. Verder vindt men het belangrijk dat de communicatie duidelijk is, zodat er meer deelname en draagvlak wordt bereikt. De communicatie over het proces zelf moet (mede) van de gemeente komen vindt de klankbordgroep.
4. De klankbordgroep ziet graag ruime mogelijkheden voor besteding van middelen uit een omgevingsfonds voor de directe omgeving. Hier moeten bijvoorbeeld ook duurzaamheids- of innovatieve projecten onder kunnen vallen.
5. Een meerderheid van de klankbordgroep heeft moeite met het feit dat bedrijven die grootverbruiker zijn van energie, zo ook nog eens profiteren van extra goedkope energie. Enkele klankbordgroepleden stellen voor om alleen medewerking aan 'stroom achter de meter' te geven als bedrijven extra energiebesparende maatregelen nemen. Geadviseerd wordt bedrijven hiervoor individueel te benaderen. Ook de provincie die vaak verantwoordelijk is voor de omgevingsvergunning milieu van grote bedrijven zou betrokken kunnen worden in het gesprek met deze bedrijven over energiebesparende maatregelen. Gevraagd is ook of er extra energiebesparende maatregelen aan bedrijven kunnen worden opgelegd op basis van convenanten tussen het rijk en verschillende brancheverenigingen. Deze convenanten moeten concreet worden vertaald volgens de klankbordgroep. Als bedrijven duurzaam ondernemen zorgt dit voor meer draagvlak bij medewerking aan 'stroom achter de meter'.